

Kommunförbundet Skåne

2009-11-27

ÖVERENSKOMMELSE OM HABILITERING I SKÅNE

Habiliteringsbegreppet

Som gemensam beskrivning av begreppet habilitering följer huvudmännen Socialstyrelsens definition och kommentar enligt termbanken.

”Insatser som ska bidra till att en person med medfödd eller tidigt förvärvad funktionsnedsättning, utifrån dennes behov och förutsättningar, utvecklar och bibehåller bästa möjliga funktionsförmåga samt skapar goda villkor för ett självständigt liv och ett aktivt deltagande i samhällslivet”.

”Habiliteringen står för tidiga, samordnade och allsidiga insatser från olika kompetensområden och verksamheter. Insatserna kan vara av arbetslivsinriktad, medicinsk, pedagogisk, psykologisk, social och teknisk art och kombineras utifrån den enskildes behov, förutsättningar och intressen.

Det är fråga om målinriktade insatser som förutsätter att den enskildes möjligheter till inflytande vid planering, genomförande och uppföljning beaktas och säkras. Insatserna fortsätter så länge individens behov kvarstår.”

Kännetecknande för habiliterande verksamheter är de ideologiska och värderingsmässiga synsätt som angavs i Handikappreformen 1994. Där sägs att funktionsnedsättningar inte får ses som ett problem hos den enskilde, utan som en naturlig företeelse i en population. Människor med funktionsnedsättningar ska inte betraktas som en särskild grupp i samhället. Funktionsnedsättning kan dock bli ett hinder för att kunna leva som andra.

Relationen mellan funktionsnedsättningen hos den enskilde och faktorer i miljön avgör graden av funktionshinder.

Kvalitetskraven utgår från Handikappreformens bärande principer:

Tillgänglighet

Självbestämmande

Delaktighet

Kontinuitet

Helhetssyn

Målgrupp

Målgruppen för *habiliteringen* är personer med varaktiga funktionsnedsättningar som utvecklingsstörning, autismspektrumstörning eller rörelsehinder. Funktionsnedsättningen ska vara tidigt förvärvad (före 17 års ålder) eller medfödd och bero på sjukdomar eller skador inom nerv- muskel- och/eller skelettsystemet.

Syfte

Habilitering syftar till att genom samverkande insatser skapa förutsättningar för individen att utveckla sina förmågor och leva ett aktivt liv utifrån sina egna val. Detta möjliggörs genom samordnad utredning, behandling, stöd och vägledning samt utbildning till den enskilde, familjen/närstående och andra personer i barnets/ungdomens eller den vuxnes närmiljö. Arbetssättet innebär en nära samverkan med andra huvudmän för att på bästa möjliga sätt stödja och stärka individen. Habilitering kräver särskild kunskap om funktionsnedsättningar och deras effekter på vardagsliv, hälsa och utveckling.

I hälso- och sjukvårdslagen (HSL) § 3 och § 18 b stadgas att landsting respektive kommun ska erbjuda habilitering. Vidare föreskriver Socialstyrelsen, i SOSFS 2007:10 med ändringsföreskrift 2008:20, om samordning av insatser för rehabilitering och habilitering.

Habiliteringen i Skåne

Habilitering för barn, ungdomar och vuxna

Alla personer med funktionsnedsättning i Skåne får i första hand stöd och hjälp från exempelvis förskola/skola, primärvård, den kommunala handikappomsorgen eller socialtjänst. Habiliteringen är ett komplement när samhällets basresurser inte räcker till. Det innebär till exempel att habiliteringen kan vara ett komplement till den ordinarie hälso- och sjukvård som ges av exempelvis barnhälsovård, elevhälsan, vårdcentraler och psykiatri, då det behövs särskild kompetens kring den enskildes funktionsnedsättningar. Ett annat exempel är att habiliteringen bistår när exempelvis förskolan/skolan, särskilda boenden eller dagliga verksamheter behöver konsultation från specialister med särskilda kunskaper utifrån en enskild person med funktionsnedsättning, för att skapa en fungerande situation. Habiliteringens ansvar i detta sammanhang är den "särskilda kunskapen" kring en enskild persons funktionsnedsättning. Baskunskaper avseende olika funktionsnedsättningar och dess konsekvenser liksom kompetens att möta personerna med funktionsnedsättningar ska finnas på basnivån i alla organisationer. Detta begränsas inte bara till bemötande utan handlar om verklig och användbar kunskap om olika funktionsnedsättningar och deras konsekvenser i vardagslivet.

Förutsättningen för att en kompletterande habilitering ska fungera är att basnivån, dvs kommunen, har tillräckliga resurser i sin verksamhet samt att exempelvis förskolan/skolan, boenden och dagliga verksamheter har de personella resurserna och den kompetens som krävs för att möta personer med funktionsnedsättningar i vardagen.

I den skånska habiliteringen medför ovanstående att Region Skåne får ansvar för den särskilda kompletterande specialistkompetensen. Region Skånes ansvar ska då omfat-

ta alla som tillhör målgruppen oberoende av boendeform, dvs även de som har daglig verksamhet och/eller särskilt boende. Kommunerna får ansvar för att det finns ett fungerande verksamhetsstöd till de olika kommunala funktioner som kommer i beröring med personer med funktionsnedsättningar t ex förskolan/skolan, särskilda boenden och dagliga verksamheter, hemtjänst och annat stöd i egna boendeformer etc.

Förutom att utgöra specialistresursen vad avser den samlade habiliteringsprocessen kännetecknas den nya habiliteringen även av två andra viktiga punkter. Det gäller remisstvänet och det gäller lokal samverkansöverenskommelse.

- För att få tillgång till insatser av habiliteringen krävs remiss/begäran om insats. Frågeställning och behov avgör vilka insatser som ska erbjudas den enskilde och en planering görs tillsammans med brukaren, anhöriga, företrädare och viktiga personer i nätverket. Parallellt och efter genomförd insats av Regions Skånes habiliteringsteam sker den dagliga träningen inom ramen för habilitering i vardagen.
- För att fånga upp och konkretisera lokala förhållanden avseende exempelvis resurser och kompetensnivåer i kommunerna bör lokala samverkansöverenskommelser upprättas mellan Region Skåne och respektive kommun.

Ansvarsfördelningen

Ansvarsfördelningen inom habiliteringsområdet omfattar alla som är i behov av habilitering och ser ut som följer:

Region Skåne ansvarar för:

- Region Skåne ansvarar för tvärprofessionella habiliteringsinsatser enligt HSL till enskilda personer – barn, ungdomar och vuxna – oberoende av boendeform och sysselsättning, som har behov av sådana insatser.
- Region Skåne svarar också för kunskapsöverföring till kommunens personal, som utför habilitering i vardagen, avseende funktionsnedsättningar och konsekvenserna av dessa hos den enskilde.

Kommunen ansvarar för:

- Kommunerna ansvarar för habilitering i vardagen. Habilitering i vardagen innebär stöd och träning som utförs av personal i kommunal verksamhet, exempelvis förskola, skola, daglig verksamhet, särskilt boende. Insatserna ges i enlighet med den plan som görs upp tillsammans med Region Skånes habiliteringsteam och den enskilde eller dennes företrädare.
- Kommunerna svarar också för de utbildnings- och fortbildningsinsatser som normalt ligger inom ramen för arbetsgivaransvaret för att garantera en verksamhet utifrån behov hos personer med funktionsnedsättningar.

Införandeprinciper

Eftersom denna överenskommelse innebär ett stort ökat ansvar för Region Skåne krävs en införandetid på 2-3 år. Under denna period kommer organisationen att byggas ut och nyrekrytering ske. Dessutom kommer, för att möjliggöra ett realistiskt införande, följande principer att tillämpas:

- Aktuella för den ”nya habiliteringen” är brukare yngre än 35 år. Övriga som **idag** bor i särskilda boendeformer och/eller har daglig verksamhet får insatser inom ramen för det kommunala habiliteringsansvaret som tidigare.
- Brukare som **idag** är 35 år eller yngre omfattas fullt ut av Region Skånes utökade habiliteringsansvar.